

Statenmededeling aan Provinciale Staten

Onderwerp

Voortgangsrapportage Leefbaarheid@Brabant 2013

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Kennisnemen van

De statenmededeling over de voortgang van het programma Leefbaarheid@Brabant

Aanleiding

Provinciale Staten hebben op 21 september 2012 het beleidskader “Leefbaarheid@Brabant” vastgesteld. Aansluitend hebben wij het Uitvoeringsprogramma L@B opgesteld, waarvan de Statencommissie CS op 14 december 2012 met instemming heeft kennis genomen.

Datum

24 juni 2013

Documentnummer

3433648

In het Uitvoeringsprogramma L@B hebben wij aangekondigd dat wij éénmaal per jaar een voortgangsrapportage aan de Statencommissie CS zullen voorleggen. Omdat de Statencommissie heeft gevraagd om een snelle inzage in de voortgang van de uitvoering van de Integrale Dorpsontwikkelingsplannen (Idops) en in de ontwikkeling van “Leefbaarheid@Brabant”, zenden wij u nu deze eerste voortgangsrapportage. Hierin leest u hoe het staat met de Idops en wat de eerste bevindingen zijn met het programma Leefbaarheid@Brabant (L@B).

Context en inhoud

Met L@B willen wij bewerkstelligen dat in de periode 2013-2015 coalities van maatschappelijke organisaties, bewoners, ondernemers en (lokale) overheden op (sub)regionaal niveau de handen ineen slaan en uitvoering geven aan programma's die de leefbaarheid in dorpen, wijken en kernen versterken. Wij geven in het bijzonder aandacht aan leefbaarheidsvraagstukken die het gevolg zijn van demografische ontwikkelingen.

“Leefbaarheid@Brabant” sluit aan op de nieuwe koers voor Stad en Platteland met als leidende principes:

- We stimuleren participatie en betrokkenheid; het denken en handelen van ondernemers en burgers is uitgangspunt.
- We nemen problemen niet over, maar faciliteren de oplossing. Onze sturing is processturing vanuit een heldere visie met randvoorwaarden en maatschappelijke participatie als focus.

- We werken ontwikkelingsgericht en streven naar maatwerk en passende lokale oplossingen, waaraan desgewenst bestaande regels op worden aangepast.
- We bewerkstelligen met deze aanpak en rol meer samenhang in de Telos-driehoek (economie, ecologie en sociaal).

Datum

24 juni 2013

Documentnummer

3433648

De uitvoering kent twee tranches: de eerste tot 1 juli 2013 en de tweede in het najaar van 2013. Op het moment van schrijven van deze voortgangsrapportage nadert de eerste tranche zijn afronding.

Wij informeren u in deze voortgangsrapportage over:

- de Idops, voortgang van de uitvoering
- het Programma L@b, eerste bevindingen.

Kernboodschap

De voortgangsrapportage laat zien:

1. *De uitvoering van de Idops ligt op koers en hiermee is een duurzame basis gelegd voor toekomstige samenwerking.*
2. *In Brabant is sprake van een groot aantal initiatieven en samenwerkingsverbanden die op innovatieve wijze de leefbaarheid (willen) versterken en die een beroep doen op samenwerking met en ondersteuning van de provincie.*
3. *De nieuwe rol en het nieuwe instrumentarium (de menukaart van “Leefbaarheid@Brabant” komen goed van de grond; de regeling voor financiële participatie vraagt tijd en heeft aandachtspunten.*

Ad 1. De uitvoering van de Idops ligt op koers en hiermee is een duurzame basis gelegd voor toekomstige samenwerking.

Met het Idop-programma zijn verspreid over heel Brabant 74 Idops in uitvoering gekomen (totaal provinciale bijdrage €54 miljoen). Tot en met 2012 werden er 20 afgerond. 2013 is een topjaar voor het gereed komen van Idops. Najaar 2014 zullen alle plannen zijn gerealiseerd. De uitvoering ligt op koers.

Kenmerkend voor de Idops is de actieve inzet van burgers bij de ontwikkeling en de uitvoering. Recente “pareltjes” daarvan zijn onder meer de Idops Westerbeek, Liessel en Weebosch.

Uit de meest recente effectmeting van het PON blijkt dat de waardering van de leefbaarheid in kernen sterk is gestegen: van een gemiddelde waardering van 6,3 aan het begin van de uitvoering naar 7,9 na afronding. Met de Idops is een basis gelegd voor een meer duurzame samenwerking tussen bewoners, gemeenten en andere partijen. Zo zien we dat in een flink aantal gemeenten en kernen na de Idops initiatieven zijn genomen tot zorgcoöperaties. Ook het programma “Gedeelde Verantwoordelijkheid”

van de gemeente Aalburg in samenwerking met dorps- en ondernemersorganisaties, met als doel burgerparticipatie breed in de gemeente een plek te geven, is een vervolg op de Idop-aanpak.

Datum

24 juni 2013

Documentnummer

3433648

Ad 2. In Brabant is sprake van een groot aantal initiatieven en samenwerkingsverbanden die op innovatieve wijze de leefbaarheid (willen) versterken en die een beroep doen op samenwerking met en ondersteuning van de provincie.

Met het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid nodigen we partijen uit om zelf aan de slag te gaan met leefbaarheid. In Brabant is sprake van veel beweging, nieuwe initiatieven en nieuwe netwerken. Tot nu toe hebben wij contacten gehad met ca. 175 initiatieven en samenwerkingsverbanden. In bijlage 1 is een kaartje opgenomen met de spreiding van de initiatieven over Brabant. Naast “tellen” is het “vertellen” van belang. Daarom een overzicht in vogelvlucht naar subregio en enkele thema’s.

Kernpunten per subregio

West:

In West-Brabant hebben wij vanaf 2010 een impuls gegeven aan de Idop-aanpak en tevens een start gemaakt met een regionale pilot leefbaarheid. Die pilot gaat nu zijn volgende fase in. Partners hebben elkaar gevonden in een programmatische aanpak van 5 thema’s in relatie tot demografische ontwikkelingen: burgerparticipatie, Wonen-Zorg-Welzijn, onderwijs, plattelandseconomie en arbeidsmigratie.

Daarnaast hebben provincie, streeknetwerken, Regio West Brabant (RWB) en Vereniging Kleine Kernen (VKK) hun krachten gebundeld in een regionaal informatiepunt leefbaarheid, dat gezamenlijke spreekuren voor initiatiefnemers uit de regio organiseert. Nieuwe initiatieven en samenwerkingsverbanden hebben in dit stadium van ontwikkeling vooral behoefte aan kennis, advies en verbinding(en). Partners in de regio kunnen die bieden, en ook provinciale organisaties, zoals Zet en VKK. Een van de projecten die door de samenwerking ondersteund worden is het project 'Zonnewende' van de stichting Villa Kakelbont (Dinteloord), een integrale woon-leervoorziening voor jongeren (participatie, dagbesteding & onderwijs). Er is ruimte voor vrijwilligerswerk, recreatie op regionaal niveau en koppeling met bedrijfsmatige activiteiten (werkgelegenheid).

Zuidoost:

In Zuidoost-Brabant is sprake van een opleving van kleinschalige economische ontwikkeling, vooral in coöperatieve vorm. De subregio bundelt zijn krachten in de innovatie van zorg en participatie (zorgcoöperaties, Slimmer Leven 2020, Slimmer met Zorg) en is een koploper in het programma “Dementievriendelijke gemeenten”.

Partners uit Zuidoost-Brabant dragen hun kennis over aan andere subregio's op het vlak van zorginnovatie en leefbaarheid.

Datum

24 juni 2013

Documentnummer

3433648

Noordoost:

In het Groene Woud ondersteunen we samen met de streeknetwerken initiatieven in het kader van zorginnovatie en het 'Groene Woud onderneemt'. Het streeknetwerk stelt op korte termijn een projectleider aan voor het opzetten van de leefbaarheidsagenda.

Nieuwe initiatieven zijn er van samenwerkende basisscholen in meerdere gemeenten die verbindingen leggen met de leefomgeving (school, wijk, natuur). 'Groen' kan zo een duurzame bijdrage leveren aan maatschappelijke doelen, zoals ontmoeting, participatie, meer samenhang in de wijk, werk en educatie.

Ook hier organiseren we samen met de streeknetwerken spreekuren en adviesgesprekken. Daardoor kunnen we ook intern in de provinciale organisatie relaties te leggen met gezondheid en natuurbeleid.

In het Land van Cuijk beraden wijk- en dorpsraden zich op de aanpak van leefbaarheidsvraagstukken.

Midden:

In Midden-Brabant is sprake van een opleving van coöperatieve ontwikkelingen op het gebied van zorg, energie en breedband (glasvezel), die vaak in samenhang tot ontwikkeling komen. Kleine ondernemingen zijn actief betrokken.

Gemeenten en buurkernen – vooral in en rond Oisterwijk - werken samen in een zoektocht naar nieuwe lokale en bovenlokale modellen voor stimulering, facilitering en verduurzaming van zelforganiserend vermogen.

Vanuit Oisterwijk ontvingen we verzoeken voor projectsubsidies op het gebied van actieve burgerparticipatie. Vanwege het sterk lokale karakter van deze afzonderlijke projecten zijn we met de Stichting Oisterwijk 800 in overleg gegaan over een bovenlokale aanpak volgens het Oisterwijk Model. Initiatiefnemers waarderen deze verbindende rol van de provincie, die kan leiden tot één gezamenlijke projectaanvraag met accent op burgerkracht.

Ontwikkelingen per thema

Wonen-zorg-welzijn/demografie

Ontwikkelingen in de AWBZ, de WMO en de scheiding van wonen en zorg zijn voor velen een impuls om op zoek te gaan naar nieuwe manieren van wonen en zorgen met kwaliteit. In Brabant ontwikkelen zich in samenwerking met ouderenbonden, dorpsraden, zorginstellingen en andere partijen talloze initiatieven op terrein van digitale ondersteuning, fysieke aanpassing woningvoorraad en nieuwe vormen van zorg. Wij participeren in deze beweging en verbinden initiatieven met elkaar.

In de vorige bestuursperiode was de provincie actief met programma's zoals Slimme Zorg en Informele Zorg. Wij zien nu dat initiatieven zich verspreiden over de hele provincie en dat het programma "Leefbaarheid@Brabant" flankerend aan het programma zorg economie ingezet kan worden.

Datum

24 juni 2013

Documentnummer

3433648

Coöperaties

Het aantal initiatieven voor (zorg)coöperaties in Noord-Brabant neemt snel toe. Vooral in Zuidoost-Brabant. Op dit moment zijn er meer dan acht zorgcoöperaties gerealiseerd en zijn er ca. 15 in voorbereiding. Initiatiefnemers van coöperaties hebben een grote behoefte aan kennis, ondersteuning en advies. Het platform "Zorgen doe je samen" (Zuidoost-Brabant) beantwoordt aan die behoefte. De provincie neemt aan het platform deel, legt verbindingen met andere (sub)regio's en zet organisaties en netwerken (zoals VKK) in ter ondersteuning en begeleiding. Bij glasvezel- en energiecoöperaties maken we de verbinding met andere provinciale programma's.

Actueel is de behoefte van coöperaties om door objectief onderzoek de toegevoegde waarde (ook financieel) aan te tonen en (in de voorbereidingsfase) passende "business cases" te maken.

Burgerparticipatie in de kernopgaven

Burgerparticipatie krijgt steeds meer vorm in de provinciale kernopgaven, zoals in Landschappen van Allure en in het openbaar vervoer. Daar waar het gaat om het op gang brengen van overleg met burgers/organisaties wordt regelmatig gebruik gemaakt van de expertise van uitvoeringsorganisatie Zet. Zet is onder meer actief betrokken bij het project Mobiliteit Land van Cuijk: efficiënter inrichten van de huidige vervoersstromen, regiotaxi, leerlingenvervoer, instellingenvervoer en privévervoer en bij het integrale project Bewonersparticipatie trajecten N65/A58.

Kerken

In verschillende Kempengemeenten, Spoordonk, Rosmalen, Biest-Houtakker, Esbeek zijn initiatieven van dorpsorganisaties en andere partijen om kerken die met sluiting worden bedreigd en nieuwe bestemming te geven. In het kader van de uitvoering van de Idop regeling hebben we een aantal initiatieven succesvol kunnen ondersteunen. Op andere plekken is behoefte aan 'best practices' van herbestemming, ondersteuning en begeleiding in de aanpak en participatie in de uitwerking van nieuwe 'business-cases'. Met de Vereniging voor Kleine Kernen, monumentenorganisaties, Brabantse Gemeenten, de twee bisdommen, de Protestantse gemeenten en nieuwe partners zullen wij in het najaar van 2013 een aantal activiteiten uitvoeren om mogelijkheden voor herbestemming actief onder de aandacht te brengen.

Ad 3. De nieuwe rol en het nieuwe instrumentarium (de menukaart) van “Leefbaarheid@Brabant” komen goed van de grond; de regeling voor financiële participatie vraagt tijd en heeft aandachtspunten.

Datum

24 juni 2013

Documentnummer

3433648

De nieuwe koers voor Stad en Platteland en van Leefbaarheid@Brabant, de daarin opgenomen uitgangspunten voor onze provinciale rol en inzet en de ontwikkelingen zoals die nu in Brabant plaatsvinden rond leefbaarheid vraagstukken vragen van de provincie een gevarieerde inzet van middelen en menskracht. We werken niet meer met (alleen) een subsidieregeling. We hebben een gevarieerd instrumentarium. In het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid@Brabant hebben we dit de “menukaart” genoemd. Met de ‘menukaart leefbaarheid’ geven we vorm aan een nieuwe manier van werken: van buiten naar binnen en met het accent op faciliteren. Per onderdeel laten we hier zien hoe we dat doen:

Ondersteuning, procesbegeleiding

- Wij organiseren met streeknetwerken, provinciale organisaties en partners informatie- en consultatiebijeenkomsten. In februari en maart hebben we 4 regionale bijeenkomsten georganiseerd (bezoekersaantallen: noordoost 77, zuidoost 120, midden 65 en west 107). Ook is er bijeenkomst voor coöperaties georganiseerd in het provinciehuis.
- We houden spreekuren in de subregio’s (doorlopend). Deze spreekuren zijn en worden druk bezocht. Hiermee zijn we zelf vraagbaak voor initiatieven en verwijzen voor begeleiding en uitgebreidere ondersteuning door naar netwerken en instellingen.

Kennisdeling, onderzoek

- Najaar 2012 organiseerden we op 4 plaatsen in Brabant het kennisdelingsprogramma “Leefbaarheid in de Lift”. Alle bijeenkomsten zijn zeer positief beoordeeld, variërend van 7,5 tot 8. Najaar 2013 zullen wij samen met partners in de (sub)regio’s een programma van kennisdeling organiseren rond thema’s uit het L@B.
- We participeren in onderzoek naar voordelen en verdienmodellen van nieuwe vormen van samenwerking, onder meer samen met zorgverzekeraar CZ naar zorgcoöperaties (Elzendorp).
- We participeren in het onderzoek naar nieuwe vormen van burgerparticipatie, zoals het eerder genoemde programma “Gedeelde Verantwoordelijkheid” van Aalburg, UvT en BZK.
- We zorgen met het PON voor permanente monitoring van de uitvoering van “Leefbaarheid@Brabant”. Dit in lijn met een van de conclusies van de Dorpenmonitor 2013 van het SCP dat systematisch onderzoek nodig is naar initiatieven die bewoners

daadwerkelijk van de grond krijgen en in de lucht houden (SCP, 2013)

Datum

24 juni 2013

Documentnummer

3433648

Minder regels, ontregelen

- De regelgeving waarmee initiatieven voor zorginnovatie te maken hebben, krijgt veel aandacht in het programma zorg economie, “Brabant, Region of Smart Health”. Wij participeren daarin en flankerend ondersteunen wij onder meer de zorgcoöperaties in hun contacten met VWS/landelijke overheid.
- Zorgbelang participeert actief in de pilot “Slimmer met Zorg” in Zuidoost-Brabant (experimenteerstatus).

Inzet provinciale instellingen en netwerken

Veel initiatieven zijn nog pril. Wij zetten de meest geëigende provinciale instellingen in om een initiatief te begeleiden, zoals de Vereniging Kleine Kernen, VBOB, Zet, K2, PSW. Zet heeft het grootste deel (26 initiatieven) in behandeling.

Financiële participatie

Voor financiële participatie (€9,6 miljoen Bestuursakkoord) is op 1 april 2013 een beleidsregel opgesteld. Hoofdpunten uit de regeling zijn:

- De regeling is bedoeld voor samenwerkingsverbanden (van ondernemers, maatschappelijke organisaties, onderzoeksinstelling, overheid etc.)
- De betrokkenheid van een groep georganiseerde burgers is een vereiste
- Het gaat om bovenlokale projecten
- Er is een relatie met de demografische context

De sluitingsdatum van de eerste tranche is 1 juli 2013. Tot 1 juni hebben wij 18 subsidieaanvragen ontvangen, waarvan er nu 12 in behandeling zijn. 6 projecten hebben wij afgewezen op grond van het ontbreken van een sluitende begroting / cofinanciering en /of omdat het om een lokaal project gaat. De eerste ervaringen met de regeling zijn:

- Opschaling naar het bovenlokale niveau en het werken in een samenwerkingsverband vraagt tijd.
- Initiatiefnemers moeten er aan wennen dat er in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Idop-regeling geen sprake meer is van het subsidiëren van lokale projecten zoals de bouw van een multifunctionele accommodatie.
- Voordelen van de regeling zijn dat deze initiatiefnemers stimuleert om nieuwe samenwerkingsverbanden te smeden en te kijken naar andere (financiële) partners dan de overheid.
- Een nadeel van de regeling is dat deze geen ruimte laat voor het leveren van cofinanciering in natura, terwijl dit juist in de huidige tijd vaak de enige bijdrage is die partijen kunnen leveren. Dit geldt

voor de inzet van vrijwilligers, maar ook voor bijvoorbeeld het ter beschikking stellen van een gebouw voor een project. Daarnaast worden bij deze regeling de bijdragen van overheden bij elkaar opgeteld bij de bepaling van het subsidiepercentage.

Datum

24 juni 2013

Documentnummer

3433648

Na afloop van de eerste tranche maken wij de balans op of de financiële regeling voldoende aansluit bij de mogelijkheden van samenwerkingsverbanden in de praktijk en gaan wij na of eventuele knelpunten kunnen worden opgelost.

Communicatie, participatie

We verspreiden een e-nieuwsbrief en maken gebruik van “Doe Mee!” op onze provinciale website. Op de L@B-pagina kunnen partijen zelf hun initiatief plaatsen, met tips of vragen m.b.t. kennis/ervaring aan anderen. Wij ondersteunen de partners in hun (sub)regionale communicatie. Dan gaat het onder meer om aandacht in huis-aan-huisbladen over programma’s in de omgeving.

De voorbereidingen van de nieuwe Dorpen Derby zijn in volle gang. Eind augustus start de campagne, de finale is medio 2014. Onder de (werk)titel “Leefbaarheid in beweging” stimuleren we in deze editie vooral initiatieven rond sport en bewegen.

Vervolg

Na afloop van de eerste tranche maken wij de balans op van de werking van de provinciale “menukaart” waaronder de regeling voor financiële participatie. Over eventuele aanpassingen zullen wij u aanvullend informeren.

Bijlagen

1. Kaart meldingen van initiatieven L@B in diverse streeknetwerken.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. W.G.H.M. Rutten

Auteur: P.H. Ritsema, PRitsema@brabant.nl, toestel (073) 681 22 88
Sociale en Culturele Ontwikkeling/Bureau Samenleving

Bijlage 1

Datum

24 juni 2013

Documentnummer

3433648

